

Sociaal project : schaamlap, vaandel of watermerk ?

Liefde moet zich meer uiten in daden dan in woorden . Met deze oproep begint de Heilige Ignatius van Loyola de “Beschouwing om tot liefde te komen”, de slotmeditatie van zijn beroemde “Geestelijke Oefeningen”. Deze Oefeningen zijn de handleiding voor een gebedsavontuur dat het levende hart uitmaakt van de spiritualiteit en het apostolaat van de Jezuiten. De jezuitenpedagogie heeft zich ontwikkeld als een toepassing van de ervaring van de Geestelijke Oefeningen op de opvoeding van jonge mensen. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat het ignatiaanse *opvoedings*project veel verder gaat dan *onderwijs*.

Niet voor niets hebben de Jezuiten hun onderwijsvorm bedacht met de mooie naam “humaniora” - meer mens worden. Kennisoverdracht is belangrijk. Als het even kan, dient zij van het hoogste niveau te zijn. Daar hebben jongeren recht op. Maar, in laatste instantie, is die intellectuele training maar een middel om te komen tot een veel belangrijker doel : jongens en meisjes middelen bieden om te komen tot een zo breed mogelijke ontplooiing van hun persoonlijkheid.

Het eigene van de menselijke persoon is dat hij of zij, op een unieke wijze, in relatie staat met andere personen. Je wordt geen mens op je eentje. Hoe meer menselijke relaties geïnspireerd zijn aan de evangelische liefde, hoe meer levengevend ze zijn en hoe meer scheppende kracht er van uit gaat. Voor de persoon in kwestie zelf zowel als voor anderen. De jonge mens kan maar ten volle persoon worden in de mate dat hij leert samen te leven met anderen, meer nog, zich aan die anderen te geven.

Dit eisende opvoedingsideaal is geweven als een rode draad doorheen al de aspecten van de authentieke ignatiaanse opvoedkundige gemeenschap die elk jezuïetencollege geroepen is te worden. Het bevraagt doorlopend zowel de didactiek, het evaluatiesysteem, de verschillende intermenselijke relaties zowel binnen als buiten de klas, de culturele activiteiten, het sanctiesysteem enz. En zoals eigen is aan de praxis van de Geestelijke Oefeningen, dient de concrete invulling van deze ignatiaanse dynamiek doorlopend aangepast te worden aan de veranderende socio-culturele context van de concrete samenleving waarin zij toegepast wordt.

We leven in een cultuur van communicatie en informatie. Er wordt veel en vaak lichtzinnig geschermd met woorden als *gelijke kansen*, *rechtvaardigheid*, *verdraagzaamheid* en *respect*. De praktijk wijst evenwel uit dat het voor de meesten van de ons toevertrouwde jongeren – en vaak ook voor hun ouders - moeilijk geworden is om op een constructieve wijze in contact te komen met mensen die lijden aan kansarmoede. Jongeren zijn en blijven aanspreekbaar voor hoge idealen. Maar de voortdurende confrontatie doorheen de media met ondraaglijk onrecht, enerzijds, en de ervaring van persoonlijk onmacht en het nauwelijks verholen maatschappelijke cynisme anderzijds, dreigen hun gedrevenheid in de kiem te smoren. Hoe kan je binnen een dergelijke context op geloofwaardige wijze verkondigen dat God zoveel van mensen houdt dat Hij zichzelf volledig aan hen geeft?

De uitdaging is groot. Hoe kan je, als ignatiaans college, jongeren het inzicht bijbrengen dat het zich daadwerkelijk inzetten voor de medemens mogelijk, zinvol en bovendien vervullend is, veel meer dan wat dan ook? Woorden zijn belangrijk. Het uitbouwen van een menswaardige schoolgemeenschap is onontbeerlijk. Maar het is onvoldoende. Het dreigt te blijven binnen het eigen beschermde wereldje. En zozeer als opgroeiende kinderen bescherming nodig hebben, zozeer hebben ze er recht op om op zinvolle wijze kennis te

maken met de zelfkant van de mensenwerkelijkheid. Immers, als wij, als opvoeders, hen die kans niet bieden dan zullen de media daar wel voor zorgen. Maar niet met dezelfde intentie.

Als antwoord op deze belangrijke uitdaging is in het wereldwijde netwerk van de jezuïetencolleges de laatste jaren een structurele aandacht gegroeid voor expliciete opvoeding tot maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit geldt ook voor onze 7 Vlaamse jezuïetencolleges. Op zich is deze bezorgdheid niet nieuw binnen het ignatiaanse opvoedingsproject. De vorm is dit wel. Gedurende één jaar van hun collegetijd stellen onze leerlingen zich, op tientallen verschillende plaatsen, ten dienste van kansarme en/of gekwetste medemensen, en dit gemiddeld één uur per week, buiten de lesuren. Tegelijkertijd wordt hen een pedagogie aangereikt om doorlopend terug te blikken, zowel mondeling als schriftelijk, op hun ervaringen. Ervaring zonder reflectie dreigt immers even zinloos te zijn als reflectie zonder ervaring. De evaluatie van het geheel van de stage, inclusief de reflectie, verschijnt op het eindrapport. Tientallen volwassenen zorgen voor de omkadering. Zowel leerkrachten als ouders; binnen het college maar ook op de stageplaats.

Aan de Jezuïetencolleges is vaak aangewreven dat zij elitistisch zouden zijn. En het is inderdaad zo dat ons opvoedingsproject iets elitair heeft. Het wil aan jonge mensen een ruimte bieden waar zij ten volle hun persoonlijkheid kunnen ontplooien. In eisende vrijheid, ook al druist dit in tegen bepaalde maatschappelijke tendenzen. Daartoe wil het hen middelen aanreiken om te leren verantwoordelijkheid op te nemen in het ruimere maatschappelijke leven. In woord zowel als in daad. En, als het even kan, niet voor de eigen eer en glorie, maar wel in dienstbaarheid aan de medemens. Want het is in de medemens dat de eer van God het best gediend kan worden.

Het Sociaal Project in onze colleges is geen schaamlap en evenmin een vaandel. Het wil een van de concrete invullingen zijn van datgene wat het watermerk is van het hele ignatiaanse opvoedingsproject : jongeren opvoeden tot *bekwame, gewetensvolle en meelevende mannen en vrouwen*.

Nikolaas Sintobin, sj